

PEDİATRİ HEMŞİRELİĞİ DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜRE ÖZGÜ BAKIM VERME YETERLİLİĞİ, YAŞADIĞI GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

CULTURE-SPECIFIC CAREGIVING COMPETENCE OF STUDENTS TAKING PEDIATRIC NURSING COURSE, DIFFICULTIES EXPERIENCED, AND RECOMMENDATIONS FOR SOLUTION

Şerife TUTAR¹, Tuğçe KAROL²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Isparta, TÜRKİYE

²Isparta Şarkikarağaç Dr. Sadettin Bilgiç Devlet Hastanesi, Isparta, TÜRKİYE

Cite this article as: Tutar Ş, Karol T. Pediatri Hemşireliği Dersi Alan Öğrencilerin Kültüre Özgü Bakım Verme Yeterliliği, Yaşadığı Güçlükler ve Çözüm Önerileri. Med J SDU 2023; 30(3): 434-443.

Öz

Amaç

Bu araştırmada; pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültüre özgü bakım verme yeterliliği, yaşadığı güçlükler ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmaya 169 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Hemşire Kültürel Yeterlik Ölçeği" kullanılarak online olarak toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20.0 programı kullanılmış olup demografik özelliklere göre karşılaştırmalar t-testi ve ANOVA ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 22,72±1,77 yıl ve çoğunluğu (%74) kadındır. Öğrencilerin Hemşire Kültürel Yeterlik Ölçeği'ne verdikleri puan

ortalaması 72,20±11,41 olarak hesaplandı. Farklı bir kültürden gelen hastaya bakım verme deneyimi olmayan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyleri (75,03±10,91) deneyimi olan öğrencilere göre (70,73±11,44) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p=0,019). Hemşirelik eğitimi boyunca alınan derslerin farklı kültürdeki hastalara bakım vermede yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyi (74,76±9,34) yeterli olduğunu düşünmeyenlere göre (69,15±12,88) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p=0,002).

Sonuç

Hemşirelik eğitimi boyunca öğrencilerin yabancı dil eğitimi konusunda desteklenmesi, farklı kültürlere özgü uygulamaların ders içeriklerinde yer alması ve mümkün olduğunca öğrencilere değişim programları ile farklı ülkelerdeki hastalarla çalışma imkanı sağlanmasının kültürel yeterlik düzeyini artıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültüre özgü bakım verme, Kültürel yeterlilik, Pediatri hemşireliği

Sorumlu yazar ve iletişim adresi / Corresponding author and contact address: Ş.T. / serifegüven@sdu.edu.tr

Müracaat tarihi/Application Date: 07.07.2023 • Kabul tarihi/Accepted Date: 17.08.2023

ORCID IDs of the authors:Ş.T: 0000-0002-3559-8677; T.K: 0000-0001-5766-0358

Abstract

Objective

In this study, it was aimed to determine the culture-specific caregiving competence, difficulties experienced, and recommendations for solution regarding the students taking a pediatric nursing course.

Material and Method

169 students were included in the study. The data of the research were collected online using the "Introductory Information Form" and the "Nurse Cultural Competence Scale". SPSS 20.0 software was used in the analysis of the data, and comparisons according to demographic characteristics were made with a t-test and ANOVA. Ethics committee approval to conduct the study and the participants' consent were obtained.

Results

The mean age of the students participating in the study was 22.72 ± 1.77 years, and the majority of them (74%) were female. The mean score obtained by the students on the Nurse Cultural Competence

Scale was calculated as 72.20 ± 11.41 . The cultural competence levels of the students who did not have the experience of caring for a patient from a different culture (75.03 ± 10.91) were found to be significantly higher than the students who had such experience (70.73 ± 11.44) ($p=0.019$). The cultural competence levels of the students who thought that the courses taken during their nursing education were sufficient to provide care to patients from different cultures (74.76 ± 9.34) were found to be significantly higher than the students who did not think ($69,15 \pm 12,88$) that the nursing education was sufficient ($p=0.002$).

Conclusion

It is considered that supporting students in foreign language education during nursing education, including practices specific to different cultures in the course content, and providing students with the opportunity to work with patients from different countries through exchange programs as much as possible will increase their levels of cultural competence.

Keywords: Providing culture specific care, Cultural competence, Pediatric nursing

Giriş

Küreselleşmenin doğrudan ya da dolaylı etkileri, yoksulluk, bölgesel çatışmalar, çevresel krizler, ekonomik çöküntü gibi faktörler sonucunda dünya çapında göç olgusu giderek artış göstermektedir (1, 2). Bu göç olgusu farklı kültürler ve alt kültürlerden bireylerin, ailelerin ve grupların oluşturduğu çok kültürlü nüfus yapılarının oluşumuna neden olmaktadır. Dünya çapında meydana gelen bu etnik hareketlilikle birlikte toplumların zamanla çok kültürlü yapıya dönüşmesi sonucunda hemşirelik bakım felsefesi önemli derecede etkilenmiş ve kültürel açıdan yeterli bakım verme kavramı gündeme gelmiştir (3).

Bakım kavramı hemşireliğin temel yapı taşlarından biridir. Bu nedenle hemşirelerin farklı kültürel yapıya sahip bireylere, ailelere ve gruplara bakım verme konusunda yetkin olması gerekmektedir. Çünkü hastanın kültürel değerleri, inançları ve uygulamaları bütüncül bakımın vazgeçilmez parçasıdır. Dolayısıyla hemşirelik mesleği küreselleşen dünyada tüm topluma ve etnik gruplara birey merkezli bakım vermenin gerekliliğini ve sorumluluğunu ortaya çıkarmıştır. Kültür, hayatın temelini oluştururken bir toplumun değerlerini, inançlarını, tutumlarını ve geleneklerini içermektedir. Birey-

lerin sağlık ve hastalık ile ilgili inançları, tutumları ve tedavi yöntemleri kültürel yapısından etkilenmektedir (1, 4). Bu bağlamda özellikle çocuklar içinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerinden daha fazla etkilenmekte ve kültürel uygulamalara maruz kalmaktadır (5, 6) Bu kültürel uygulamaların bazıları çocuklara zarar vermezken bazılarının ise ölümcül sonuçlarının olduğu bilinmektedir (7-9). Özellikle pediatri hemşireleri, savunuculuk rolleri gereği daha iyi bir hemşirelik bakımı sağlayabilmek için kültüre uygun bakım vermenin önemini bilmeli ve kültüre özgü bakım sağlayabilmek için ırk, etnik köken, kültür ve kültürel mirası göz önünde bulundurmalıdır (10, 11). Bu bağlamda toplumların sağlık bakım gereksinimlerinin uygun şekilde karşılanmasında sağlık alanında eğitim veren kurumlara önemli sorumluluklar düşmektedir.

Literatür incelendiğinde yapılan araştırmalarda hemşirelik öğrencilerinin farklı kültürden hastalara bakım verme konusunda yeterli eğitim almadıkları, farklı kültürden hastalara bakım vermede güçlük yaşadıkları, geleneksel uygulamalardan kaynaklı bebek/çocuk hastaların zarar gördüğü, yaşanan güçlükler arasında en fazla dil engeli olduğu belirtilmektedir (12-15). Başarılı bir hemşirelik eğitimi sağlanması ve yeterli hemşire iş gücünün oluşturulabilmesi için kültürel

bakım verme yeterliliğinin önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir (16). Bu nedenle hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin kültürel yeterliliklerinin belirlenmesi, kültüre özgü bakım vermede yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi ve öğrenci gözünden verilen eğitimin değerlendirilmesi eğitim programlarının yapılandırılması ve değerlendirilmesi için önemlidir. Bu araştırmada; pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyleri, kültüre özgü bakım vermede yaşadıkları güçlükler ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyleri, kültüre özgü bakım vermede yaşadığı güçlükler ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Türü

Araştırmamız tanımlayıcı araştırma desenindedir.

Araştırma Sorusu

- Pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültürel yeterlikleri ne düzeydedir?
- Pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültüre özgü bakım vermede yaşadığı güçlükler nelerdir?
- Pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültüre özgü bakım vermede yaşadığı güçlüklerle yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'de bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem hesabı yapılmamış olup araştırmaya katılmayı kabul eden, pediatri hemşireliği dersini almış 169 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve kültüre özgü bakım vermeye ilişkin görüşlerini içeren "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Hemşire Kültürel Yeterlik Ölçeği-HKYÖ" uygulanmıştır. Araştırmanın verileri 01-30 Ağustos 2022 tarihleri arasında online olarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatür doğrultusunda hazırlanan form katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve kültüre özgü bakım vermeye ilişkin görüşlerini içeren (farklı kültürden insanlarla yaşama, yabancı dil bilgisi, farklı kültürlerle iletişim, bakım verme deneyimi, uy-

gulama alanı özellikleri, farklı kültüre özgü uygulamaları destekleme, kültürel uygulamalarda engeller ve öneriler) sorulardan oluşmaktadır (15, 17, 18).

Hemşire Kültürel Yeterlik Ölçeği-HKYÖ: Hemşirelerin kültürel becerilerini, kültürel bilgilerini ve kültürel duyarlılıklarını değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen 5'li Likert tipinde olan ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır (19). Ölçek 20 maddeden oluşmakta olup, bunların on iki maddesi kültürel yeterlilik, altı maddesi kültürel bilgi ve iki maddesi de kültürel duyarlılıkla ilgilidir. Ölçekten alınan puanlar 20 ile 100 arasında değişmektedir. Her bir maddeye katılma düzeyi kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4) ve kesinlikle katılıyorum (5) cevapları ile ölçülmektedir. Daha yüksek bir puan, yüksek bir kültürel yetkinliği ifade eder. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Gözüm ve ark. (2016) tarafından yapılmış olup iç tutarlılık Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,96 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,91 olarak bulunmuştur (20).

Verilerin Analizi

Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 20.0 (IBM Inc, Chicago, IL, USA) programı ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler kategorik veriler için sıklık (yüzde oranı) ve sayısal veriler için ortalama±SS şeklinde ifade edilmiştir. Ölçek puanı hesaplanarak normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov yöntemi ile test edilmiş ve dağılımın normal olduğu görülmüştür ($p>0,05$). Bu nedenle, iki bağımsız grup karşılaştırması için Student t-testi, çoklu gruplara göre karşılaştırmalarda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sayısal veriler arasındaki ilişkilerin saptanması için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%74) kadın ve yaş ortalaması $22,72\pm 1,77$ yıldır. Farklı kültürden kişiler ile birlikte yaşayan ya da bir arada bulunan katılımcıların oranı %72,2 ve anadili haricinde başka bir dili konuşanların oranı %59,8'dir. Farklı bir ülkede hemşire olarak çalışmak isteyenlerin oranı %72,2 iken öğrencilerin %49,1'i farklı kültürlerin kitle iletişim araçlarını takip etmekte ve %48,5'i sosyal medyada farklı kültürden kişilerle iletişim kurmaktadır. Katılımcıların %65,7'sinin farklı kültürden gelen hastalara bakım verme deneyimine sahip olduğu ancak bakım verme sürecinde iletişim/yabancı dil engeli (%68,0), farklı kültüre özgü uygulamaları bilmeme (%30,8), hastanın inanç sistemine uygun bakım uygulamalarını bilmeme (%1,2) gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 1

Öğrencilerin demografik özellikleri, kültüre özgü bakım vermeye ilişkin yaşadıkları güçlükler ve çözüm önerileri

Hemşirelik Öğrencilerinin Özellikleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş ortalaması: 22,72±1,77		
Cinsiyet		
Kadın	125	74,0
Erkek	44	26,0
Farklı kültürlerden insanlar ile birlikte yaşama ya da bir arada bulunma durumunuz oldu mu?		
Evet	122	72,2
Hayır	47	27,8
Anadilinizden başka bir dil konuşabiliyor ya da anlayabiliyor musunuz?		
Evet	101	59,8
Hayır	68	40,2
Farklı bir ülkede hemşire olarak çalışmak ister misiniz?		
Evet	122	72,2
Hayır	47	27,8
Farklı kültürlerin kitle iletişim araçlarını takip ediyor musunuz?		
Evet	83	49,1
Hayır	86	59,9
Sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kuruyor musunuz?		
Evet	82	48,5
Hayır	87	51,5
Farklı kültürden gelen bir hastaya bakım verme deneyiminiz oldu mu?		
Evet	111	65,7
Hayır	58	34,3
Farklı kültürden gelen hastaya bakım vermede yaşanan güçlükler nelerdir?		
Yabancı dil engeli	115	68,0
Farklı kültüre özgü uygulamaları bilmeme	52	30,8
Hastanın inanç sistemine uygun bakım uygulamalarını bilmeme	2	1,2
Klinik uygulamaya çıktığınız alanlarda hasta ve hasta yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerinin (ibadethane, din görevlisine ulaşım vb.) varlığı durumunda izlenecek süreçler belirlenmiş mi?		
Evet	85	50,3
Hayır	84	49,7
Farklı kültürde hastaya bakım verme konusunda kendinizi yeterli hissediyor musunuz?		
Evet	75	44,4
Hayır	94	55,6
Hemşirelik eğitim sürecinizde almış olduğunuz dersler farklı kültürlerdeki hastaya bakım vermeniz konusunda yeterli mi?		
Evet	92	54,4
Hayır	77	45,6
Uygulama alanlarında farklı kültürlerden hastalara yönelik bakım verme yeterliliğinin artırılmasına yönelik öneriler nelerdir?		
Farklı kültürleri içeren uygulamalı dersler olmalı	72	42,6
Yabancı dil ağırlıklı eğitim olmalı	53	31,4
Hastanelerde farklı yabancı dilleri bilen kişilerin olduğu birimler kurulmalı	6	3,6
Hastanelerde farklı kültürlerdeki hastaların bakımına yönelik hizmet içi eğitimler planlanmalı	6	3,6
Kültürlerarası hemşirelik dersi 1. sınıftan itibaren ders planında yer almalı	4	2,4
Hemşirelik lisans eğitimi sürecinde farklı ülkelerden gelen misafirlerden kültürel uygulamalar dinlenmeli	8	4,7
Hemşirelik lisans eğitiminde farklı ülkelere gidip oradaki hastalara bakım verme fırsatı sağlanmalı	20	11,7

Tablo 1
devamı

Öğrencilerin demografik özellikleri, kültüre özgü bakım vermeye ilişkin yaşadıkları güçlükler ve çözüm önerileri (devamı)

Hemşirelik Öğrencilerinin Özellikleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Farklı kültürlerdeki hastalarınızın kendilerine özgü uygulamalarını/ritüellerini anlayışla karşılar mısınız?		
Bakım verdiği çocuğun sağlığını riske atmayacak ölçüde izin veririm	33	19,5
Çocukta komplikasyona neden olabilir diye izin vermem	57	33,7
Bakım verdiğim çocuğun ebeveynine çocuğa herhangi bir kültürel bir uygulama yapmaması konusunda uyarırım	32	19,0
Literatürde yer almayan hiçbir uygulamaya izin vermem	47	27,8
"Kültürlerarası hemşirelik" kavramını daha önce duydunuz mu?		
Evet	151	81,2
Hayır	35	18,8
Sizce kültürel bakım hemşirelik eğitiminin bir parçası mıdır?		
Evet	166	98,4
Hayır	3	1,6
Kültür ve kültürel farkındalık hasta-hemşire arasındaki iletişimi olumlu etkiler mi?		
Evet	138	81,7
Hayır	31	18,3

Öğrencilerin %49,7'si klinik uygulamaya çıkılan alanlarda hasta ve hasta yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerinin (ibadethane, din görevlisine ulaşım vb) gerçekleştirilmesinde izlenecek süreçlerin belirlenmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %44,4'ünün farklı kültürden gelen hastaya bakım verme konusunda kendini yeterli hissettiği, %54,4'ü hemşirelik eğitimi süresince aldıkları derslerin farklı kültürdeki kişilere bakım verme için yeterli olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %55,6'sı farklı kültürden hastaya bakım verme konusunda kendini yeterli hissetmediği buna yönelik olarak da %42,6'sı farklı kültürleri içeren uygulamalı derslerin olması, %31,4'ü hemşirelik eğitiminin yabancı dil ağırlıklı olmasını, %11,7'si lisans eğitiminde farklı ülkelere gidip oradaki hastalara bakım verme fırsatının sağlanması, %4,7'si hemşirelik lisans eğitimi sürecinde farklı ülkelerden gelen misafirlerin kültürel uygulamalarını dinlemesi gerektiği, %3,6'sı hastanelerde farklı yabancı dilleri bilen danışmanlık birimlerinin kurulması gerektiğini, %3,6'sı hastanelerde farklı kültürlerdeki hastaların bakımına yönelik hizmet içi eğitimlerin planlanması gerektiğini, %2,4'ü ise kültürlerarası hemşirelik dersinin birinci sınıftan itibaren olması gerektiği şeklinde çözüm önerileri sunmuşlardır.

Öğrencilerin, farklı kültürdeki hastaların kendilerine özgü uygulamalarını/ritüellerini anlayışla karşılama konusunda %19,5'i bakım verdiği çocuğun sağlığını riske atmayacak ölçüde izin vereceğini, %33,7'si

bakım verdiği çocukta komplikasyona neden olabilir diye izin vermek istemediğini, %19,0'u bakım vermediği çocuğa herhangi bir kültürel uygulama yapılmaması konusunda ebeveyni uyaracağını ve %27,8'i literatürde yer almayan hiçbir kültürel uygulamaya izin vermeyeceğini belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük bir bölümü kültürler arası hemşirelik kavramını daha önceden duymuş (%81,2) olup tamamına yakını kültürel bakımın hemşireliğin bir parçası olduğunu (%98,4) düşünmekte ve öğrencilerin %81,7'si kültür ve kültürel farkındalığın hasta hemşire arasındaki iletişimi olumlu etkilediğini ifade etmiştir (Tablo 1).

Katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar toplanarak ölçek puanı elde edilmiştir. Ölçekten alınan puan ortalaması 72,20±11,41 (medyan; min-max 73; 25-100) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların yaşı ($p=0,645$) ve cinsiyetleri ($p=0,917$) arasında kültürel yeterlik düzeylerine yönelik anlamlı bir fark saptanmamıştır. Farklı kültürden insanlar ile bir arada yaşamının, farklı bir yabancı dil konuşabilmenin, yabancı bir ülkede çalışma isteğinin, farklı kültürlere ait iletişim araçlarını takip etme veya sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmanın kültürel yeterlik düzeyi üzerinde anlamlı etkisi bulunmamıştır. Ancak, farklı bir kültürden gelen hastaya bakım verme deneyimi olmayan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyleri (75,03±10,91) deneyimi olan öğrencilere göre (70,73±11,44) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=0,019$) (Tablo 2).

Tablo 2

Öğrencilerin kültürel yeterlik düzeylerinin demografik özellikler ile karşılaştırılması

Hemşirelik Öğrencilerinin Özellikleri	N	Ortalama±SS	p
Cinsiyet			
Kadın	125	72,27±10,16	0,917
Erkek	44	72,02±14,53	
Farklı kültürlerden insanlar ile birlikte yaşama ya da bir arada bulunma durumunuz oldu mu?			
Evet	122	72,43±12,40	0,624
Hayır	47	71,61±8,39	
Anadilinizden başka bir dil konuşabiliyor ya da anlayabiliyor musunuz?			
Evet	101	71,96±12,76	0,716
Hayır	68	72,57±9,13	
Yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmak ister misiniz?			
Evet	122	71,69±12,61	0,245
Hayır	47	73,53±7,39	
Farklı kültürlerin kitle iletişim araçlarını takip ediyor musunuz?			
Evet	83	72,36±13,24	0,864
Hayır	86	72,05±9,39	
Sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kuruyor musunuz?			
Evet	82	72,68±13,53	0,605
Hayır	87	71,75±9,04	
Farklı kültürden gelen bir hastaya/çocuğa bakım verme deneyiminiz oldu mu?			
Evet	111	70,73±11,44	0,019*
Hayır	58	75,03±10,91	
Farklı kültürden hastaya/çocuğa bakım vermede yaşanan güçlükler nelerdir?			
Yabancı dil engeli	115	73,44±10,12	0,064
Farklı kültüre özgü uygulamaları bilmeme	52	68,28±12,50	
Hastanın inanç sistemine uygun bakım uygulamalarını bilmeme	2	76,00±1,41	
Klinik uygulamaya çıktığınız alanlarda hasta ve hasta yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerinin (ibadethane, din görevlisine ulaşım vb.) varlığı durumunda izlenecek süreçler belirlenmiş mi?			
Evet	85	72,77±10,50	0,516
Hayır	84	71,63±12,30	
Farklı kültürde hastaya bakım verme konusunda kendinizi yeterli hissediyor musunuz?			
Evet	75	73,86±10,51	0,089
Hayır	94	70,87±11,97	
Hemşirelik eğitim sürecinizde almış olduğunuz dersler farklı kültürlerdeki hastaya bakım vermeniz konusunda yeterli mi?			
Evet	92	74,76±9,34	0,002*
Hayır	77	69,15±12,88	
Farklı kültürlerdeki hastalarınızın kendilerine özgü uygulamalarını/ritüellerini anlayışla karşılar mısınız?			
Evet	33	72,35±11,62	0,019*
Hayır	136	68,85±2,67	
"Kültürlerarası hemşirelik" kavramını daha önce duydunuz mu?			
Evet	151	72,80±12,09	0,152
Hayır	35	69,54±7,27	
Sizce kültürel bakım hemşirelik eğitiminin bir parçası mıdır?			
Evet	166	72,41±11,40	0,077
Hayır	3	60,66±2,30	
Kültür ve kültürel farkındalık hasta-hemşire arasındaki iletişimi olumlu etkiler mi?			
Evet	138	72,27±10,95	0,814
Hayır	31	71,58±10,35	

Farklı kültürden hastaya bakım vermede yaşanan güçlükler göre kültürel yeterlik puanı incelendiğinde farklı kültürler özeğü uygulamaları bilmeyen öğrencilerin yabancı dil engeli yaşayan ve hastaların inanç sistemlerine bağılı uygulamaları bilmeyen öğrencilere göre kültürel yeterlik puanı daha düşük bulunmuştur. Ancak istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Hemşirelik eğitimi boyunca alınan derslerin farklı kültürdeki hastalara bakım verme için yeterli olduğunu düşünen katılımcıların kültürel yeterlik düzeyleri (74,76±9,34) bu durumu düşünmeyen katılımcılara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p=0,002). Farklı kültürden gelen hastaların kendilerine özeğü davranış/ritüellerini anlayışla karşılayan katılımcıların kültürel yeterlik düzeyleri (72,35±11,62) anlayışla karşılamayan katılımcılara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p=0,019). Ayrıca kültüre özeğü bakımın hemşirelik eğitiminin bir parçası olarak görülmesi ve kültürel farkındalığın hasta-hemşire arasındaki iletişimi etkilemesine ilişkin görüşlerin kültürel yeterlik düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi görülmemiştir (Tablo 2).

Tartışma

Günümüz toplumunda kültürlerarası ilişkiler hiç olmadığı kadar yoğun ve karmaşık bir hal almaya başlamıştır. Kültürlerarası iletişim, kültürlerarası duyarlılık, kültürel farkındalık ve kültürel yeterlilik gibi kavram ve olgular günümüzde birbirini tamamlar şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu olgularla birlikte hasta ve hasta yakınları ile farklı kültürler ve kimlikler arasında tanıma, anlama, saygı ve hoşgörü zemininde bir iletişimin kurulması mümkün olabilir (21, 22). Bu noktadan hareketle, pediatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyleri, kültüre özeğü bakım vermede yaşadığı güçlükler ve çözüm önerilerinin belirlenmesini amaçladığımız araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin kültürel yeterlik düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin kültürel yeterlik düzeylerinin orta seviyede olduğu belirtilmektedir (23, 24). Literatürde yapılmış bu çalışmalar bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Araştırmamızda farklı kültürlerden kişiler ile bir arada bulunma, ana dil dışında başka bir dil bilme, yabancı bir ülkede hemşire olarak çalışmayı isteme, farklı kültürlerin kitle iletişim araçlarını takip etme, farklı kültürlerden kişilerle iletişim kurmakta olup farklı kültürler için iletişim araçlarını takip etme veya sosyal medyada iletişim kurmanın kültürel yeterlik düzeyi üzerinde anlamlı etkisi bulunmadığı belirlenmiştir. Yapılan bir araştırmada başka kültürlerdeki insanlarla bir arada olma durumu açısından gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülürken, başka bir araştırmada ise farklı

kültürden kişilerle bir arada yaşayan veya karşılaşan öğrencilerin kültürel yeterlilik puanları daha yüksek bulunmuştur (17, 25). Bu durumun araştırmalarda yer alan örneklem özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ana dil dışında başka bir dil bilmenin kültürel yeterlik üzerine anlamlı bir etkisi bulunmazken yapılan bazı araştırmalarda bu özelliğin kültürel duyarlılık ve yeterlilik puanlarını anlamlı ölçüde yükselttiği görülmektedir (15, 18, 21-24, 26-29). Araştırmamızda yabancı ülkede hemşire olarak çalışmaya istekli olmanın kültürel yeterlilik üzerine anlamlı etkisi olmadığı görülmüştür. Yapılan bir araştırmada ise katılımcıların farklı kültürden bireylerle bir aradayken zorlandıkları, yurt dışında çalışmak istemedikleri belirlenmiştir (30). Araştırmamızda farklı kültürler için iletişim araçlarını takip etme veya sosyal medyada iletişim kurmanın kültürel yeterlik düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde ise farklı kültürden kişilerle arkadaş olmak, iletişim kurmak ve bu kişilerle etkileşimde kalmak gibi durumların öğrencilerde kültürel yeterlilik, kültürel duyarlılık ve etnik merkezilik üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmektedir (24, 31). Araştırmamıza katılan öğrencilerin yarıdan fazlasının farklı kültürden gelen hastalara bakım verme deneyimine sahip olduğu ancak bu konuda deneyimi olmayan katılımcıların kültürel yeterlik düzeyleri deneyimi olan katılımcılara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin teorik bilgisini uygulamaya aktardığı durumlarda konu ile ilgili farkındalığının gelişmesi ve eksik yönlerini görmesi şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bir hastaya bakım verirken kültürel yönünün sadece teorik bilgi içeriği ile uygulamaya aktarılan kadar öğrencilerin edindikleri bilginin yeterlik düzeyinin tam olarak belirlenemeyeceği sonucuna varılabilir.

Öğrenciler farklı kültürden hastalara bakım verme konusunda ise iletişim-yabancı dil, farklı kültürlerin uygulamalarını bilmeme, hastanın inanç sisteminden kaynaklı erkek hemşireden bakım almak istememe gibi sorunlar yaşadığı görülmüştür. Ayrıca hasta ve hasta yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerinin (ibadethane, din görevlisine ulaşım vb.) gerçekleştirilmesinde izlenecek süreçlerin belirlenmediğini ifade etmişlerdir. Literatür incelendiğinde kültürle ilgili olarak yapılan çalışmalarda farklı kültürden hastaya bakım verme deneyimi olan öğrencilerde bizim çalışmamızla benzer olarak en çok dil problemleri, iletişim sorunları, inanç çatışması, hasta ve yakınlarının spiritüel beklentilerine cevap verememe, geleneksel uygulamalar, refakatçi veya çevirmen yoksunluğu, cinsiyet farklılığı gibi sorunlar olduğu yaşandığı belirlenmiştir (23, 25, 26, 30).

Araştırmamıza katılan öğrencilerin yaklaşık yarısının farklı kültürlerden gelen hastalara bakım verme konusunda kendilerini yeterli hissettikleri, hemşirelik eğitimi boyunca aldıkları derslerin bakım verme için yeterli olduğu ve alınan eğitimi yeterli bulan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeylerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0,002$). Araştırmamızda öğrenciler yaşanan bu sorunlara yönelik; farklı kültürleri içeren uygulamalı dersler olması, yabancı dil ağırlıklı eğitim verilmesi, hastanelerde yabancı dilleri bilen kişilerin olduğu birimler kurulması, hastanelerde farklı kültürlerdeki hastaların bakımına yönelik hizmet içi eğitimler planlanması, kültürlerarası hemşirelik dersinin birinci sınıftan itibaren müfredata koyulması, hemşirelik lisans eğitimi sürecinde farklı ülkelerden gelen misafirlerden kültürel uygulamaların dinlenmesi, hemşirelik lisans eğitiminde farklı ülkelere gidip oradaki hastalara bakım verme fırsatı sağlanması şeklinde çözüm önerileri sunmuşlardır. Yapılan araştırmalarda da bizim çalışmamız ile benzer sonuçlar bulunmuş olup; yabancı dil eğitimi verilmesi, yurt dışı ziyaretleri yapılması, öğrenci değişim programlarının teşvik edilmesi, çok kültürlü eğitimlerinin yapılması, öğrencilerin farklı kültürden öğrencilerle iletişim kurmasının sağlanması, yabancı hastalar için standartlaşmış protokollerin belirlenmesi, bakım verilen alanlarda tercüman olması, sanal topluluklar oluşturulması veya video konferansların düzenlenmesi, ders dışı kültürel etkinlikler düzenlenmesi, müftedatın kültürel anlamda yenilenmesi, kültürel farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi, klinik uygulama sırasında mümkünse öğrencilerin farklı kültürden hastalara bakım vermesinin sağlanması gibi öneriler yapılmıştır (17, 23, 25, 27, 30, 32-34). Yakın geçmişte yapılan araştırmalarla bizim araştırma bulgularımız karşılaştırıldığında dünya genelinde kültürel anlamda standartlaşmış bir eğitim verilmediği ve öğrencilerin kültürel anlamda belirsizlikler yaşadığı görülmektedir (17, 23, 25, 30, 32, 35).

Araştırmamızda farklı kültürden gelen hastaların kendilerine özgü davranış/ritüellerini anlayışla karşılayan katılımcıların kültürel yeterlik düzeyleri anlayışla karşılamayan katılımcılara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=0,019$). Öğrencilerimiz ebeveynlerin kültürel uygulamalarını bakım verdiği çocuğun sağlığını riske atmayacak ölçüde izin verebileceği ya da literatürde yer almayan hiçbir uygulamaya izin veremeyeceklerini belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada da bizim sonuçlarımıza benzer olarak bulunduğu ilin kültürel özelliklerini öğrenen ve anlayabilen öğrencilerin kültürel farkındalıklarının yüksek olduğu belirlenmiştir (26).

Araştırmamızda katılımcıların büyük bir bölümü kültürler arası hemşirelik kavramını daha önceden duy-

muş olup tamamına yakını kültürel bakımın hemşireliğin bir parçası olduğunu düşünmektedir. Literatürde hemşirelik eğitiminde kültürel yeterliğin bakım vermede etkin olduğu ve kültürlerarası hemşirelik dersinin müfredatta mutlaka olması gerektiği belirtilmektedir (26, 30). Araştırmamızda öğrencilerin çoğunluğu kültür ve kültürel farkındalığın hasta hemşire arasındaki iletişimi olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Yapılan araştırmalar da çalışmamızla benzer sonuçlar elde edilmiştir (23, 36).

Sonuç

Pediyatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin kültürel yeterlik düzeyinin orta derece olduğu belirlenmiştir. Farklı kültürden gelen hastaya bakım verirken iletişim, yabancı dil engeli, farklı kültüre özgü uygulamaları bilmeme, hastanın inanç sistemine uygun bakım uygulamalarını bilmeme gibi sorunların olduğu belirlenmiştir. Bu sorunların çözümüne yönelik ise öğrenciler; farklı kültürleri içeren uygulamalı dersler ve yabancı dil ağırlıklı eğitimin sürdürülmesi, hastanelerde farklı yabancı dilleri bilen kişilerin olduğu danışmanlık birimlerinin kurulması, hastanelerde farklı kültürdeki hastaların bakımına yönelik hizmet içi eğitimlerin planlanması, kültürlerarası hemşirelik dersinin birinci sınıftan itibaren verilmesi, hemşirelik lisans eğitimi sürecinde farklı ülkelerden gelen misafirlerden kültürel uygulamaların dinlenilmesi, hemşirelik lisans eğitiminde farklı ülkelere gidip oradaki hastalara bakım verme fırsatı sağlanması şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Teşekkür

Araştırmaya katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın her aşaması Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay (07.07.2022/201) alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam

Çalışmada yer alan tüm bireylerden bilgilendirilmiş onam ve verilerin yayınlaması için yazılı izin alınmıştır.

Finansman

Bu araştırma, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki finansman kuruluşlarından herhangi bir finansal destek almamıştır.

Verilerin Ulaşılabilirliği

Veriler, gizlilik veya diğer kısıtlamalar nedeniyle yalnızca yazarlardan talep edilebilir.

Yazar Katkıları

ŞT: Çalışmanın planlanması; Metodoloji; Verilerin İşlenmesi; Formal Analizler; Araştırma; Metodoloji; Validasyon; Görselleştirme; Makalenin Yazımı; Denetim; Makalenin düzenlenmesi; Kaynakların Sağlanması

TK: Veri Toplama; Araştırma; Verilerin İşlenmesi; Makalenin düzenlenmesi; Makalenin Yazımı

Kaynaklar

- Prosen M, Karnjuš I, Ličen S. Introduction to Transcultural Nursing. In: *Transcultural Nursing: Better & Effective Nursing Education for Improving Transcultural Nursing Skills (Benefits)* (Eds. Yava A, Tosun B). Ankara Tıp Nobel Kitabevleri; 2021:9-18.
- Çağlar S, Bilgili N. Transcultural Nursing Care in Turkey. *Florence Nightingale Journal of Nursing*. 2020;28(1):110-123. doi:10.5152/FNJN.2020.18008
- Linton JM, Choi R, Mendoza F. Caring for Children in Immigrant Families: Vulnerabilities, Resilience, and Opportunities. *Pediatric Clinics of North America*. 2016;63(1):115-130. doi:10.1016/j.pcl.2015.08.006
- Giger JN. *Transcultural nursing-e-book: Assessment and intervention*. Elsevier Health Sciences; 2017:2-121.
- Perry SE, Hockenberry MJ, Cashion MC, Alden KR, Olshansky E, Lowdermilk DL. *Maternal child nursing care-E-Book*. Elsevier Health Sciences; 2022:15-29.
- Pekyigit A, Yıldız D, Fidancı BE, Bağrıyanık BÇ, Dehmen Ö, Koçak T, Altıntaş S. Annelerin bebek bakımında kullandıkları geleneksel uygulamaların kuşaklararası boyutu. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*. 2020;14(3):443-451.
- Acikgoz A, Orsal O, Orsal O, Balci-Alparslan G. Traditional practices used by Turkish mothers in the care of their babies. *Holistic Nursing Practice*. 2014;28(3):198-207. doi:10.1097/HNP.000000000000025
- Zeyneloğlu S, Kısa S. Traditional practices for maternal and newborn care among Turkish postpartum women. *Applied Nursing Research*. 2018;39:148-153. doi:10.1016/j.apnr.2017.11.018
- Adama EA, Sundin D, Bayes S. Sociocultural Practices Affecting the Care of Preterm Infants in the Ghanaian Community. *Journal of Transcultural Nursing*. 2021;32(5):458-465. doi:10.1177/1043659620975098
- Hockenberry MJ, Wilson D, Rodgers CC. *Wong's Essentials of Pediatric Nursing-E-Book*. Elsevier Health Sciences; 2021:1-38.
- McKinney ES, James SR, Murray SS, Nelson K, Ashwill J. *Maternal-child nursing-e-book*. Elsevier Health Sciences 2022;33-42.
- Stanley MJC, Hayes J, Silverman FL. Examining student nurses' perceptions of diverse populations: Are student nurses prepared to care for culturally diverse patients. *Journal of Nursing Education and Practice*. 2014;4(7):1-8.
- Sarafis PA, Malliarou MM. Cultural self-efficacy of baccalaureate nursing students in a Greek University. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 2013;18(6):446-450.
- Korhonen H, Tuomikoski AM, Oikarainen A, Kääriäinen M, Elo S, Kyngäs H, Liikanen E, Mikkonen K. Culturally and linguistically diverse healthcare students' experiences of the clinical learning environment and mentoring: A qualitative study. *Nurse Education in Practice* 2019;41:102637. doi:10.1016/j.nepr.2019.102637
- Ropponen P, Kamau S, Koskenranta M, Kuivila H, Oikarainen A, Isakov T, Tomietto M, Mikkonen K. Culturally and linguistically diverse nursing students' experiences of integration into the working environment: A qualitative study. *Nurse Education Today*. 2023;120:105654. doi:10.1016/j.nedt.2022.105654
- Smith-Wacholz HC, Wetmore JP, Conway C, McCarley M. Retention of Nursing Students: An Integrative Review. *Nurse Education Perspectives*. 2019;40(6):328-332. doi:10.1097/01.NEP.0000000000000477
- Koç A, Öz Ş, Kılıç T. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*. 2020;3(2):1-15.
- Lin MH, Wu CY, Hsu HC. Exploring the experiences of cultural competence among clinical nurses in Taiwan. *Applied Nursing Research*. 2019;45:6-11. doi:10.1016/j.apnr.2018.11.001
- Peng SJ, Watson R. Construct validation of the Nurse Cultural Competence Scale: A hierarchy of abilities. *Journal of Clinical Nursing*. 2012;21(11-12):1678-1684. doi:10.1111/j.1365-2702.2011.03933.x
- Gözüm S, Tuzcu A, Kirca N. Validity and Reliability of the Turkish Version of the Nurse Cultural Competence Scale. *Journal of Transcultural Nursing*. 2016;27(5):487-495. doi:10.1177/1043659615582089
- Baksi A, Sürücü HA, Duman, M. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*. 2019;5(1):31-39.
- Bulduk S, Usta E, Dinçer Y. Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2017;7(2):73-77.
- Repo H, Vahlberg T, Salminen L, Papadopoulos I, Leino-Kilpi H. The cultural competence of graduating nursing students. *Journal of Transcultural Nursing*. 2017;28(1):98-107. doi:10.1177/1043659616632046
- Choi JS, Kim JS. Effects of cultural education and cultural experiences on the cultural competence among undergraduate nursing students. *Nurse Education in Practice*. 2018;29:159-162.
- Cruz JP, Aguinaldo AN, Estacio JC, Alotaibi A, Arguvanli S, Cayaban ARR, John Cecily HS, Machuca Contreras FA, Hussein A, Idemudia ES, Mohamed SAM, Sebaeng J. A multicountry perspective on cultural competence among baccalaureate nursing students. *Journal of Nursing Scholarship*. 2018;50:92-101. <https://doi.org/10.1111/jnu.12350>
- Ceylantekin Y, Öcalan D. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel farkındalığı ve kültürlerarası hemşirelik dersine yönelik düşünceleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2016;5(4):45-53.
- Ahn JW. Structural equation modeling of cultural competence of nurses caring for foreign patients. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci)*. 2017;11(1):65-73. doi:10.1016/j.anr.2017.03.001
- Farber JE. Cultural competence of Baccalaureate Nurse Faculty: Relationship to cultural experiences. *Journal of Professional Nursing*. 2019;35(2):81-88. doi:10.1016/j.profnurs.2018.09.005
- Halabi JO, de Beer J. Exploring the cultural competence of undergraduate nursing students in Saudi Arabia. *Nurse Education Today*. 2018;62:9-15. doi:10.1016/j.nedt.2017.12.005
- Yiğit Ü, Çoşkun S, Alpteker H. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ve karşılaştıkları başlıca sorunlar. *Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi*. 2021;1(2):92-101.
- Öğüt N, Olkun EO. Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi: Selçuk Üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*. 2018;11(2):54-73.
- Antón-Solanas I, Tambo-Lizalde E, Hamam-Alcober N, Vanceulebroeck V, Dehaes S, et al. Nursing students' experience of learning cultural competence. *PLoS One*. 2021;16(12):e0259802. Published 2021 Dec 17. doi:10.1371/journal.pone.0259802

33. Karasu F, Polat F, Okuyan CB. The determination of intercultural sensitivity and ethnocentrism levels among nurses and nursing students: A border of city, Turkey. *Perspect Psychiatr Care*. 2022;58(1):314-322. doi:10.1111/ppc.12788
34. Ho TT, Oh J. Development and evaluation of cultural competence course on undergraduate nursing students in Vietnam. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022;19(2):888. doi:10.3390/ijerph19020888
35. Ličen S, Karnjuš I, Prosen M. Measuring cultural awareness among slovene nursing student: A cross-sectional study. *Journal of Transcultural Nursing*. 2021;32(1):77-85. doi:10.1177/1043659620941585
36. Tosun B, BENEFITS Group. Addressing the effects of transcultural nursing education on nursing students' cultural competence: A systematic review. *Nurse Education Practice*. 2021;55:103171.